

Bryssel, 14. marraskuuta 2025
(OR. en)

15434/25

FREMP 336
JAI 1688
AG 183
POLGEN 203
DISINFO 102
HYBRID 148
AUDIO 113
EDUC 447
JEUN 237
CULT 129
COMPET 1162

SAATE

Lähtettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	12. marraskuuta 2025
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2025) 790 final
Asia:	KOMISSIION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE EU:n kansalaisyhteiskuntastrategia

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2025) 790 final.

Liite: COM(2025) 790 final

Bryssel 12.11.2025
COM(2025) 790 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

EU:n kansalaisyhteiskuntastrategia

1. JOHDANTO

Avoin kansalaistoimintaympäristö elinvoimaisine kansalaisyhteiskuntineen on keskeinen demokratioidemme kannalta. Kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä asema yhteiskunnissamme: se osallistuu päätöksentekoon, tekee yhteistyötä hallitusten kanssa toimintapolitiikkojen täytäntöönpanossa, tarjoaa sosiaalista ja yhteisöllistä tukea ja palveluja, tekee tunnetuksi tärkeitä sosiaalisia kysymyksiä ja edustaa erilaisia haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä. Kansalaisyhteiskunnan panoksella edistetään ratkaisevan tärkeällä tavalla kansalaisten sitoutumista ja demokraattista osallistumista sekä osallistavaa julkista keskustelua, myös ottamalla nuoret aktiivisesti mukaan. Kansalaisyhteiskunnalla on myös tärkeä tehtävä demokraattisessa keskinäisessä valvontajärjestelmässä, sillä se auttaa seuraamaan politiikkaa ja päätöksentekoa sekä edistää läpinäkyvyyttä ja vastuuvollisuutta.

Kansalaisyhteiskunnan toiminta paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla sekä EU:ssa että sen ulkopuolella auttaa **edistämään ja suojelemaan arvoja, jotka on kirjattu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEU-sopimus', 2 artiklaan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjaan, jäljempänä 'perusoikeuskirja'.** EU:n perustamissopimuksissa tunnustetaan kansalaisyhteiskunnan tärkeä rooli ja määrätään, että EU:n toimielinten on käytävä avointa, läpinäkyvää ja säännöllistä vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa ja toimittava mahdollisimman avoimesti varmistaakseen kansalaisyhteiskunnan kattavan, aktiivisen osallistumisen.¹

Kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävä yhteistyö on yksi EU:n päätöksenteon kulmakivistä. Kansalaisyhteiskunta voi esittää näkemyksiään ja osallistua EU:n lainsäädännön ja politiikan suunnitteluun, täytäntöönpanoon, seurantaan ja arviointiin erilaisten EU:n tason välineiden ja prosessien avulla, ja komissio onkin käynnistänyt jäsennellyn kansalaisyhteiskunnan vuoropuhelun monilla politiikan aloilla. Lisäksi kansalaisyhteiskunnan organisaatiot tarjoavat neuvontaa ja asiantuntemusta osallistumalla komission asiantuntijaryhmien ja muiden asiaankuuluvien foorumien työhön. Myös **Euroopan talous- ja sosiaalikomitealla, jäljempänä 'ETSK',** on keskeinen asema järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan näkemysten tuomisessa Euroopan tasolle.

EU on yhä laajemmin tunnustanut, että kansalaisyhteiskunta tarvitsee **suotuisan, turvallisen ja kannustavan toimintaympäristön** kaikkialla EU:ssa, jotta **toiminta olisi tehokasta.**² Sen vuoksi olisi myös **suojeltava riittävästi** niitä kansalaisyhteiskunnan organisaatioita ja ihmisoikeuksien puolustajia, joiden toimintaympäristö on yleisesti ottaen kaventunut ja jotka kohtaavat työssään uhkia ja hyökkäyksiä.³ Myös kestävä, läpinäkyvä **taloudellinen tuki** on olennaisen tärkeää kukoistavan kansalaisyhteiskunnan mahdollistamiseksi ja sen varmistamiseksi, että kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voivat toimia itsenäisesti.

EU:n kansalaisyhteiskuntastrategia perustuu olemassa oleviin kehyksiin sekä [vuosien 2024–2029 poliittisissa suuntaviivoissa](#) annettuun sitoumukseen tehostaa yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa ja varmistaa, että niitä tuetaan ja suojellaan

¹ SEU-sopimuksen 11 artikla ja SEUT-sopimuksen 15 artiklan 1 kohta.

² Ks. [perusoikeuskirjaa koskeva vuoden 2020 strategia](#) ja [perusoikeuskirjaa koskeva vuoden 2022 kertomus, Euroopan parlamentin vuonna 2022 antama mietintö kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien kaventumisesta Euroopassa](#) sekä [EU:n perusoikeuskirjan soveltamista koskevat neuvoston päätelmät](#).

³ Perusoikeuskirjan 11 ja 12 artikla.

niiden päivittäisessä työssä. Sitoumuksessa esitetään EU:n ja kansallisen tason konkreettisia toimia, myös EU:n ulkoisen toiminnan osalta. Nämä toimet rakentuvat kolmen keskeisen tavoitteen ympärille:

- **Vahvistetaan kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävää tehokasta ja merkityksellistä yhteistyötä hallinnon kumppanina.**
- **Varmistetaan avoin, turvallinen ja mahdollistava kansalaistoimintaympäristö tarjoamalla kansalaisyhteiskunnan organisaatioille tukea ja suojelua.**
- **Tuetaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioita riittävällä, kestäväällä ja läpinäkyvällä rahoituksella.**

Poliittisten suuntaviivojen mukaisesti komissio perustaa **kansalaisyhteiskuntafoorumin**, joka tarjoaa säännöllisen, jäsennellyn kehyyksen sen yhteistyölle kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa aloilla, joilla on merkitystä EU:n arvojen vaalimisen kannalta, erityisesti niiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa, jotka työskentelevät demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, tasa-arvon ja perusoikeuksien edistämiseksi.

Strategiassa vahvistetaan myös yhteinen kehys, jolla ohjataan ja tiivistetään komission yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa. Koska kullakin politiikan alalla voi olla erityisiä vaatimuksia ja erilaisia osallistumismekanismeja, niitä ei pyritä yhdenmukaistamaan. Sen sijaan strategiassa esitetään **joukko ohjaavia periaatteita**, jotka toimivat yhteisenä kehyyksenä kansalaisyhteiskunnan kanssa eri politiikan aloilla käytäville erityisille vuoropuheluille ja joissa keskitytään vuoropuhelun keskeisiin parametreihin, kuten kumppanuuteen, läpinäkyvyyteen, edustukseen ja vastuuvollisuuteen. Strategiassa otetaan näitä periaatteita määritettäessä täysimittaisesti huomioon jo olemassa olevat institutionaaliset mekanismit ja täydennetään niitä erityisesti ETSK:n kautta.

Strategian tavoitteena on vahvistaa sekä EU:n että kansallisen tason toimia tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden ja laajentumismaiden⁴ kanssa, jotta voidaan edistää ja ylläpitää kukoistavaa kansalaisyhteiskuntaa. Sillä pyritään myös **parantamaan EU:n sisäisten ja ulkoisten toimien yhdenmukaisuutta** tällä alalla. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on ratkaisevan tärkeää tehdä yhteistyötä EU:n toimielinten ja elinten, kuten Euroopan ulkosuhdehallinnon, ETSK:n ja Euroopan unionin perusoikeusviraston, jäljempänä 'FRA', kesken sekä jäsenvaltioiden kanssa. Johdonmukainen lähestymistapa ja vahva yhteistyö edistävät jaetun vastuun tunnetta, joka hyödyttää koko yhteiskuntaa vahvistamalla demokraattista osallistumista, häiriönsietokykyä ja kansalaisten luottamusta. Tämä strategia täydentää **eurooppalaisen demokratian kilven** toimia.

Strategiaa valmistellessaan komissio keräsi palautetta lukuisilta sidosryhmiltä laajoissa kuulemisissa⁵. Strategia perustuu myös [ETSK:n lausuntoon](#), jäsenvaltioiden antamaan palautteeseen sekä FRA:n, Euroopan parlamentin ja Euroopan alueiden komitean kanssa käytyihin keskusteluihin.

⁴ EU:n ehdokasmaita ja mahdollisia ehdokasmaita otetaan mukaan asiaankuuluviin toimiin ja assosioidaan strategiaan samalla tavalla kuin jäsenvaltioita. Strategiassa tunnustetaan, että jäsenvaltioiden ja laajentumismaiden kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet muodostavat jatkumon ja yhteisen toimintaympäristön.

⁵ Näihin kuulemisiin sisältyivät julkinen kuuleminen, Eurobarometri-kyselytutkimus sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioille, avunantajille, kansainvälisille järjestöille ja kansallisille ihmisoikeusinstituutioille kohdennettuja kuulemistilaisuuksia. Lisäksi komissio kuuli nuorisosalalla toimivia kansalaisyhteiskunnan organisaatioita komission nuorisotestin yhteydessä.

2. KANSALAISSYHTEISKUNTA HALLINTOKUMPPANINA: TEHOKKAAN JA MERKITYKSELLISEN OSALLISTUMISEN VAHVISTAMINEN

Kansalaisyhteiskunta edistää **tehokkaampaa, osallistavampaa ja edustavampaa päätöksentekoa EU:n, kansallisella ja paikallisella tasolla**. Sen varmistaminen, että kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voivat osallistua merkityksellisellä tavalla julkiseen elämään ja esittää näkemyksiään läpinäkyvissä prosesseissa, on tärkeä osa vankkaa, osallistavaa päätöksentekoprosessia.

Strategiassa **kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla** tarkoitetaan laajasti kaikkia **valtiosta riippumattomia, voittoa tavoittelemattomia, itsenäisiä, puolueettomia ja väkivallattomia järjestöjä**, joiden kautta ihmiset pyrkivät yhteisiin tavoitteisiin ja ihanteisiin sekä puolustavat niitä.⁶ Ne ovat hallinnosta tai liike-elämän eduista riippumattomia itsehallinnollisia yhteisöjä, jotka voivat olla epävirallisia, puolivirallisia tai virallisia ryhmiä. Lisäksi ne voivat olla jäsenyyspohjaisia, aatteellisia tai palvelusuuntautuneita.⁷ Ne voivat toimia paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, ja niiden toimintaa voivat hoitaa vapaaehtoiset ja/tai palkatut työntekijät.

Ihmisoikeuksien puolustajilla tarkoitetaan yleensä yksilöitä, ryhmiä ja yhteiskuntaelimiä, jotka edistävät ja suojelevat yleismaailmallisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, myös lasten oikeuksia.⁸

Strategiassa keskitytään kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin ja ihmisoikeuksien puolustajiin. Strategia ei kata työmarkkinaosapuolten (esimerkiksi työnantajien ja työntekijöiden edustajien) kanssa tehtävää yhteistyötä, sillä niillä on EU:n lainsäädännön mukainen erityisasema, kuten SEUT-sopimuksen 154 artiklassa todetaan.

EU:n arvojen mukaisesti **strategia kattaa vastuuvolliset, itsenäiset ja läpinäkyvät kansalaisyhteiskunnan organisaatiot**, jotka jakavat EU:n sitoutumisen ihmisarvon, vapauksien, demokratian, tasa-arvon, oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeuksien kunnioittamiseen sekä toimivat sen mukaisesti.

Eurooppalaiset tunnustavat selvästi kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden panoksen, sillä 87 prosenttia [vuoden 2023 Eurobarometri-kyselytutkimukseen](#) vastanneista katsoi, että näillä organisaatioilla on tärkeä tehtävä demokratian ja muiden EU:n arvojen, kuten perusoikeuksien kunnioittamisen, edistämiseksi ja suojelemiseksi sekä tietoon perustuvan, moniarvoisen demokraattisen keskustelun edistämiseksi. [Vuoden 2025 Eurobarometri-kyselytutkimukseen](#) vastanneista 42 prosenttia katsoi, että korruption paljastaminen oli kansalaisyhteiskunnan merkittävin tehtävä, jonka jälkeen tärkeimmät olivat yksilön

⁶ Ks. [komission suositus \(EU\) 2023/2836](#) kansalaisten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden vaikuttavan osallistumisen edistämiseksi julkisen päätöksenteon prosesseissa, [suuntaviivat EU:n tuesta kansalaisyhteiskunnalle laajentumisalueella 2021–2027](#) ja komission tiedonanto [Demokratian ja kestävän kehityksen juuret: EU:n suhtautuminen kansalaisyhteiskuntaan ulkosuhteissa](#). Tässä strategiassa käytetty kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden käsite ei ole oikeudellisesti sitova määritelmä, ja EU:n lainsäädännössä, kuten EU:n [varainhoitoasetuksessa](#), voi olla erityisiä vaatimuksia, joita sovelletaan tässä tiedonannossa tarkoitettuihin organisaatioihin.

⁷ Esimerkkeinä voidaan mainita yhteisöperustaiset järjestöt, uskonnolliset järjestöt, valtiosta riippumattomat järjestöt, hyväntekeväisyysjärjestöt, säätiöt, nuorisoliikkeet, yhteiskunnalliset liikkeet sekä osuuskunnat.

⁸ Strategiassa 'kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla' tarkoitetaan sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioita että ihmisoikeuksien puolustajia, mutta käsite ei kata henkilöitä tai ryhmiä, jotka syyllistyvät väkivaltaan tai levittävät sitä. Ks. [ihmisoikeuksien puolustajia koskevien EU:n suuntaviivojen](#) 2 ja 3 kohta ja [SLAPP-kanteiden vastaisen EU:n direktiivin](#) johdanto-osan 11 kappale.

oikeuksien puolustaminen (41 %), palvelujen tarjoaminen (39 %) ja hallinnon toiminnan seuranta (28 %).

2.1. Kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävän yhteistyön ja käytävän vuoropuhelun vahvistaminen

Kansalaisyhteiskunnalla on tärkeä asema neuvonnan, tuen ja asiantuntemuksen tarjoamisessa **EU:n lainsäädännön ja politiikkojen kehittämisessä ja täytäntöönpanossa** monilla eri aloilla, kuten maataloudessa, koheesiopolitiikassa, kulttuurissa, sosiaalipolitiikassa, koulutus- ja nuorisopolitiikassa, oikeus- ja sisäasioissa, kuluttajansuojassa, kilpailupolitiikassa, media- ja digitaalipolitiikassa, muuttoliike- ja turvapaikka-asioissa, tutkimuksessa ja innovoinnissa, ilmasto- ja ympäristöasioissa, liikkuvuudessa, kaupassa ja kestävässä kehityksessä, humanitaarisessa avussa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä laajentumispolitiikassa. Laajemmin ottaen kansalaisyhteiskunnan organisaatiot auttavat edistämään ja suojelemaan perusoikeuskirjassa vahvistettuja oikeuksia⁹, ehkäisemään ja torjumaan syrjintää, edistämään aktiivista kansalaisuutta ja kannustamaan nuoria osallistumaan demokraattisiin prosesseihin. Ne edistävät myös yhteiskunnan varautumista ja häiriönsietokykyä.¹⁰ Ne ovat tärkeitä kumppaneita EU:hun liittymistä koskevien uudistusten ja laajentumisneuvottelujen täytäntöönpanon ja edistymisen seurannassa.

EU:n tasolla on **erilaisia osallistumismekanismeja**, joiden avulla kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voivat osallistua päätöksentekoon kaikilla politiikan aloilla aloitteiden valmisteluvaiheesta täytäntöönpanovaiheeseen asti. Esimerkiksi Kerro mielipiteesi □portaalien julkisten kuulemisten välityksellä on mahdollista antaa panos lainsäädäntöehdotuksiin, arviointeihin, toimivuustarkastuksiin ja tiedonantoihin.

Komissio käyttää monenlaisia keinoja **kuullakseen** kansalaisyhteiskunnan organisaatioita. [Paremmien sääntelyn välineiden](#) lisäksi näitä keinoja ovat muun muassa viralliset vuoropuhelurakenteet, kuten **täytäntöönpanovuoropuhelut, nuorten kanssa järjestettävät politiikkadialogit, neuvoa-antavat lautakunnat** sekä **asiantuntijaryhmät** ja muut joustavat järjestelyt (esimerkiksi erityisiä kysymyksiä käsittelevät tilapäiset työryhmät sekä sidosryhmäfoorumit ja -verkosto). Kansallisella tasolla [paikallistason EU-valtuutettujen verkosto](#), jota komissio ja alueiden komitea hallinnoivat yhdessä, ja [Europe Direct □pisteet](#) voivat auttaa luomaan yhteyksiä ja olemaan yhteydessä kansalaisyhteiskuntaan paikan päällä. Komissio ja EU:n edustustot ovat myös säännöllisesti yhteydessä laajentumismaiden ja kolmansien maiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin.

Eri politiikan aloilla käydään **erityisiä kansalaisyhteiskunnan vuoropuheluja**. Esimerkiksi työllisyys- ja sosiaalipolitiikkaa koskeva jäsenneily kansalaisyhteiskunnan vuoropuhelu varmistetaan [eurooppalaisen ohjausjakson](#) prosessin avulla, ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat keskeisiä kumppaneita [Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin](#) täytäntöönpanossa. Kansalaisyhteiskunnan vuoropuhelut kattavat joskus myös erityiset alakohtaiset sidosryhmät, esimerkiksi maaseutuyhteisöjä edustavat organisaatiot maataloutta ja elintarvikkeita koskevaan visioon perustuvan [maaseutusopimuksen](#) kautta. Toinen esimerkki on SEUT-sopimuksen 17 artiklan nojalla perustettu vuoropuhelu uskonnollisten tai ei-tunnustuksellisten ryhmien kanssa. [Euroopan vammaisfoorumi](#) tukee yhteistyötä jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa

⁹ Ks. esimerkiksi [EU:n perusoikeuskirjan soveltamista koskeva kertomus vuodelta 2022](#).

¹⁰ [Yhteinen tiedonanto](#) Euroopan varautumisunionistrategiasta.

[vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan strategian](#) täytäntöönpanossa, ja [EU:n lasten osallistumisfoorumi](#) edistää lasten oikeutta tulla kuulluksi päätöksenteossa ja tukee kansalaisyhteiskuntaa lasten osallistumisen edistämässä.¹¹

Kansalaisyhteiskuntafoorumi, joka aloittaa toimintansa vuonna 2026, vahvistaa **EU:n arvoista käytävää vuoropuhelua**. Se tuo **säännölliset, jäsenneilyt puitteet** vuoropuhelulle EU:n arvojen suojelusta ja edistämistä, yksinkertaistaa ja vahvistaa perusoikeuksiin, demokratiaan, tasa-arvoon ja oikeusvaltioperiaatteeseen liittyvää yhteistyötä sekä tarjoaa mahdollisuuden vastata näillä aloilla toimivien kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kohtaamiin haasteisiin.¹² Foorumi helpottaa keskustelua strategian tavoitteista yhteistyön, tuen ja suojelun vahvistamiseksi, mikä mahdollistaa oikea-aikaisen ja merkityksellisen panoksen politiikan kehittämiseen, sekä rahoituksesta.

Tiedon näkyvyyden ja saatavuuden parantamiseksi ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistumisen helpottamiseksi komissio perustaa kansalaisyhteiskuntafoorumille **verkkosivuston**, jolla se julkaisee tietoa ja resursseja foorumin työstä sekä tietoja komission ja kansalaisyhteiskunnan välisistä vuoropuheluista muilla politiikan aloilla. Tämä helpottaa organisaatioiden tiedonhakua, päivämäärien ja osallistumisvaatimusten selvittämistä sekä kiinnostuksen ilmaisemista eri vuoropuheluihin osallistumiseen.

Osana foorumia komissio järjestää yhdessä ETSK:n kanssa **vuotuisen huippukokouksen**, jossa kehitetään synergioita käynnissä olevien vuoropuhelujen välillä ja keskustellaan strategisista painopisteistä.

Foorumilla on joustava, mukautuva rakenne, joka on suunniteltu vastaamaan muuttuviin tarpeisiin ja painopisteisiin. Foorumin toimintaa kehittäessään komissio hyödyntää nykyisiä parhaita käytäntöjään sekä asiaankuuluvien sidosryhmien, erityisesti ETSK:n ja FRA:n [perusoikeusfoorumin](#), asiantuntemusta. Ajan myötä foorumia voidaan laajentaa koskemaan myötä muita politiikan aloja.

2.2. Kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävän tehokkaan ja merkityksellisen vuoropuhelun ohjaavat periaatteet

Sidosryhmien kuulemisissa on korostunut, että vaikka on olemassa monia tärkeitä osallistumisrakenteita, niiden kesken olisi pyrittävä **parempaan yhdenmukaisuuteen**. Strategiassa todetaan, että jotta vuoropuhelu olisi tehokasta ja tarkoituksenmukaista, se on aina mukautettava erityisiin tavoitteisiin ja alakohtaisiin tarpeisiin, sekä ehdotetaan

¹¹ Muita esimerkkejä ovat [uusi eurooppalainen Bauhaus](#), miesten ja naisten yhtäläisiä mahdollisuuksia käsittelevä neuvoo-antava komitea, [EU:n nuorten sidosryhmiä edustava ryhmä](#), [ihmiskaupan vastainen EU:n kansalaisyhteiskuntafoorumi](#), [maahanmuuttajien näkemyksiä maahanmuutto-, turvapaikka- ja kotouttamisasiissa käsittelevä asiantuntijaryhmä](#), [huumausaineita käsittelevä kansalaisyhteiskunnan foorumi](#), [EU:n ja valtioista riippumattomien järjestöjen \(NGO\) ihmisoikeusfoorumi](#), [kauppaa koskeva kansalaisyhteiskunnan vuoropuhelu](#), [rasismintorjunnan kansalaisyhteiskuntafoorumi](#), [rikoksen uhrien oikeuksia käsittelevä EU-foorumi](#), [romaniensa osallisuusfoorumi](#) ja [kuluttajapolitiikan neuvoo-antava ryhmä](#).

¹² Ks. viimeaikaiset tiedot, esimerkiksi FRA:n raportti [Protecting civil society – Update 2023](#), [FRA:n kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia koskevan vuoden 2024 kuulemisen keskeiset havainnot](#) ja [yhteenvetoraportti](#) EU:n kansalaisyhteiskuntastrategiaa koskevista kuulemisista.

kymmentä ohjaavaa periaatetta komission ja kansalaisyhteiskunnan väliselle vuoropuhelulle.¹³

Nämä ohjaavat periaatteet on tarkoitettu yhteiseksi kehykseksi, jonka pohjalta toteutetaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa käytävien vuoropuhelujen erityisiä mekanismeja eri politiikan aloilla. Niitä sovelletaan sekä komissioon että kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin. On tärkeää, että kansalaisyhteiskunnan organisaatiot itse varmistavat, että niiden omat käytännöt ja rakenteet ovat **läpinäkyviä, vastuullisia ja EU:n arvojen mukaisia**, jotta niiden osallistuminen vuoropuheluun olisi vastuullista ja yhteisiin normeihin perustuvaa sekä kunnioittaisi EU:n toimielinten roolia ja rahoituksen saamista koskevia ohjeita¹⁴. Nämä periaatteet perustuvat eri kuulemisissa saatuihin näkemyksiin, EU:n toimintapoliittisiin asiakirjoihin ja suosituksiin, EU:ssa jo käytössä oleviin parhaisiin käytäntöihin sekä kansainvälisellä tasolla kehitettyihin standardeihin ja käytäntöihin.¹⁵

Kymmenen ohjaavaa periaatetta kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävää vuoropuhelua varten

- 1) Kumppanuus:** Yhteistyössä olisi suhtauduttava myönteisesti kansalaisyhteiskunnan oma-aloitteiseen osallistumiseen kumppanina vuoropuhelun muotoilussa, painopisteiden ja asialistojen määrittämisessä, tavoitteiden asettamisessa tai tulosten arvioinnissa.
- 2) Kattavuus:** Vuoropuhelulla olisi tavoiteltava kansalaisyhteiskunnan osallistumista päätöksentekoon sen eri vaiheissa.
- 3) Ennakoitavuus ja säännöllisyys:** Vuoropuhelun olisi oltava osa ennakoitavissa olevaa, säännöllistä prosessia, ja siinä olisi tarjottava riittävästi aikaa kannanotoille.
- 4) Läpinäkyvyys:** Olisi varmistettava selkeä viestintä menettelyistä, tavoitteista, aikatauluista ja osallistumiskriteereistä sekä tarvittavien asiakirjojen oikea-aikainen ja riittävä saatavuus sovellettavien oikeudellisten vaatimusten mukaisesti.
- 5) Edustus:** Osallistujien valinnan olisi perustuttava organisaatioiden riippumattomuuteen, legitimiin, edustavuuteen ja asiantuntemukseen sekä siihen, että ne noudattavat EU:n arvoja.
- 6) Osallistavuus:** Vuoropuheluun olisi pyrittävä ottamaan mukaan organisaatioista riittävän laaja kirjo, joka heijastaa alakohtaista ja maantieteellistä tasapainoa ja jossa otetaan asianmukaisesti huomioon ne organisaatiot, jotka edustavat aliedustettuja, marginalisoituneita tai haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä.

¹³ Näiden periaatteiden tulisi ohjata kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa käytävän vuoropuhelun mekanismeja ottaen huomioon, että on olemassa myös monia muita osallistumisen muotoja, kuten eurooppalaiset kansalaisaloitteet, julkiset kuulemiset, avoin innovointi, kansalaistiede sekä edustavat keskusteluprosessit.

¹⁴ Ks. komission julkaisemat [ohjeet](#).

¹⁵ [Yhteenvetoraportti](#), komission suositus (EU) 2023/2836, ETSK:n lausunto SOC/840-EESC-2025, Euroopan neuvoston kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä vuosina 2024–2027 koskeva [Euroopan neuvoston pääsihteerin etenemissuunnitelma](#) SG/Inf(2023)28, Euroopan neuvoston kansainvälisten kansalaisjärjestöjen konferenssin kansalaisyhteiskunnan osallistumista päätöksentekoprosessiin koskevat [käytännösäännöt](#), [avoimen hallinnon kumppanuusohjelman osallistumista ja yhteiskehittämisestä koskevat standardit](#) sekä [OECD:n julkishallintoa koskeva valmisteluasiakirja nro 81](#).

7) Saavutettavuus: Vuoropuhelut olisi suunniteltava ja toteutettava asianmukaisin teknisin välinein esteettömyyttä haittaavien tekijöiden poistamiseksi ja täysimittaisen, yhdenvertaisen osallistumisen mahdollistamiseksi riippumatta siitä, toteutetaanko ne verkossa vai sen ulkopuolella.

8) Vastuuvelvollisuus: Palautteella siitä, miten vuoropuhelu vaikuttaa politiikan kehitykseen, olisi edistettävä keskinäistä vastuuta ja luottamusta.

9) Resursointi: Osallistumisen mahdollistamiseksi olisi tarvittaessa tarjottava taloudellista tai logistista tukea ottaen huomioon ruohonjuuritason organisaatioiden ja yhteisöperustaisten organisaatioiden tarpeet sen varmistamiseksi, että niitä ei suljeta ulkopuolelle rajallisten varojen vuoksi.

10) Turvallisuus: Käytössä olisi oltava suojatoimia, joilla varmistetaan, että organisaatiot voivat osallistua vuoropuheluun turvallisesti, muun muassa toteuttamalla asianmukaisia toimenpiteitä henkilötietojen ja luottamuksellisuuden suojaamiseksi.

Nämä periaatteet heijastavat [komission suosituksessa \(EU\) 2023/2836](#) esitettyjä kansalaisvaikuttamisen keskeisiä parametreja. Suosituksessa myös kehoitetaan jäsenvaltioita luomaan kansalaisille ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioille enemmän mahdollisuuksia osallistua tehokkaasti julkisen päätöksenteon prosesseihin paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla. Vastauksena suositukseen useat jäsenvaltiot ovat toteuttaneet toimia sen täytäntöönpanon varmistamiseksi muun muassa perustamalla uusia institutionaalisia kehyksiä ja foorumeita kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävää vuoropuhelua varten, laatimalla ohjeita päätöksentekoprosessin aikana järjestettävistä kuulemisista, tekemällä säännöllisesti yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa eri politiikan aloilla ja varmistamalla järjestelmällisemmin kansalaisyhteiskunnan osallistumisen kuulemisprosesseihin.¹⁶

Merkittävää edistystä on siis tapahtunut, mutta kansalaisyhteiskunnan organisaatiot raportoivat edelleen joistakin puutteista, ja lähes kaksi vuotta suosituksen hyväksymisen jälkeen on tarpeen **kerätä lisää tietoja ja seurata** suosituksen täytäntöönpanoa. Sen vuoksi komissio tukee edelleen suosituksen täytäntöönpanoa koskevien **valmiuksien kehittämistä kansallisella tasolla** ja järjestää keskusteluja jäsenvaltioiden kanssa yhteistyössä ETSK:n ja FRA:n kanssa. Keskusteluissa keskitytään vahvistamaan kansalaisyhteiskunnan osallistumista, tukemista ja suojelemista kansallisella tasolla.

Komissio aikoo myös lisätä kansalaisyhteiskunnan kanssa tekemäänsä yhteistyötä erilaisten foorumien ja aloitteiden kautta. Se ottaa nuoria ja organisaatioita mukaan erilaisiin nuorisofoorumeihin, kannustaa kansalaisyhteiskuntaa osallistumaan kansalaisvaikuttamisfoorumien keskusteluihin ja yhdistää kansalaisyhteiskunnan kansalaisten eurooppalaisissa kansalaispaneelissa antamiin näkemyksiin EU:n politiikan muotoilun tukemiseksi.

Kansalaisyhteiskunta on laajentumisagendan keskeinen toimija. EU:n jäseneksi pyrkivän valtion elinvoimainen kansalaisyhteiskunta edistää liittymisprosessin etenemistä. Kansalaisyhteiskunnan osallistuminen laajentumisprosessiin voi auttaa syventämään kansalaisten ymmärrystä uudistuksista, jotka ovat tarpeen liittymisedellytysten täyttämiseksi. Vahvistaakseen kansalaisyhteiskunnan osallistumista näihin prosesseihin

¹⁶ Esimerkiksi Tšekissä, Tanskassa, Saksassa, Irlannissa, Ranskassa, Portugalissa, Latviassa ja Suomessa on perustettu useita neuvoa-antavia elimiä, joihin kuuluu kansalaisyhteiskunnan organisaatioita, neuvomaan hallitusta eri aloilla (esimerkiksi lasten oikeudet, ikääntyneiden oikeudet, kansalliset vähemmistöt ja hlbtq+-henkilöiden tasa-arvo).

komissio ohjaa työtä, jonka tavoitteena on vakiinnuttaa ja standardoida kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden maan sisäinen kuuleminen assosiaatiosopimusten mukaisten asiaankuuluvien elinten kokousten valmistelussa, jatkotoimissa ja seurannassa.

Komissio aikoo

- perustaa kansalaisyhteiskuntafoorumin, jonka avulla tehostetaan EU:n arvojen edistämiseksi ja suojelussa toimivien kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja jota voidaan ajan mittaan laajentaa muille politiikan aloille
- järjestää kansalaisyhteiskuntafoorumin vuotuisen huippukokouksen yhdessä ETSK:n kanssa
- edistää kymmenen ohjaavan periaatteen käyttöä kansalaisyhteiskunnan kanssa käytävässä vuoropuhelussa
- tehdä kansalaisyhteiskunnan kanssa yhteistyötä komission puheenjohtajaa avustavan nuorisosioiden neuvoa-antavan ryhmän, EU:n nuorten sidosryhmiä edustavan ryhmän, nuorisosioiden koskevan EU:n vuoropuhelun ja nuorten kanssa järjestettävien politiikkadialogien kautta sekä edistää kansalaisyhteiskunnan osallistumista kansalaisvaikuttamisfoorumin keskusteluihin
- tehdä kansalaisyhteiskunnan kanssa yhteistyötä eurooppalaisten kansalaispaneelien puitteissa, jotta voidaan luoda silta kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välille ja ottaa kansalaiset mukaan EU:n politiikkojen muotoiluun
- tukea kansallisten valmiuksien kehittämistä ja järjestää jäsenvaltioiden kanssa keskusteluja komission suosituksesta (EU) 2023/2836 kansalaisyhteiskunnan osallistumisen osalta yhteistyössä asiaankuuluvien toimijoiden, kuten ETSK:n ja FRA:n, kanssa
- vakiinnuttaa ja standardoida kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden maan sisäisen kuulemisen assosiaatiosopimusten mukaisten asiaankuuluvien elinten kokousten valmistelussa, jatkotoimissa ja seurannassa.

Jäsenvaltioita kehoitetaan

- vahvistamaan osallistamismekanismeja ja -politiikkoja strategiassa yksilöityjen periaatteiden mukaisesti muun muassa toteuttamalla lisätoimia komission suosituksen (EU) 2023/2836 panemiseksi kokonaisuudessaan täytäntöön kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tehokkaan osallistumisen osalta.

3. TUEN JA SUOJELUN TARJOAMINEN: AVOIMEN, TURVALLISEN JA MAHDOLLISTAVAN KANSALAISTOIMINTAYMPÄRISTÖN VARMISTAMINEN

Kukoistava kansalaisyhteiskunta¹⁷ edellyttää **suotuisaa oikeudellista, hallinnollista ja sääntely-ympäristöä**, jossa kansalaisyhteiskunnan organisaatiot saavat tukea ja

¹⁷ Kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksilla tai kansalaistoimintaympäristöllä tarkoitetaan toimintaympäristöä, joka antaa ihmisille ja ryhmille – tai ”kansalaisyhteiskunnan toimijoille” – mahdollisuuden osallistua mielekkäällä tavalla yhteiskuntansa poliittiseen, taloudelliseen, yhteiskunnalliseen ja kulttuurielämään ([kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien suojelua ja edistämistä koskeva YK:n ohjeasiakirja](#)), tai sellaisten oikeudellisten, poliittisten, institutionaalisten ja käytännön olosuhteiden kokonaisuutta, joita valtiosta riippumattomat toimijat tarvitsevat saadakseen tietoa, ilmaistaakseen itseään, yhdistyäkseen, järjestäytyäkseen ja osallistua elämään (OECD, [kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien suojelua ja edistämistä koskeva raportti](#)).

vaikutusmahdollisuuksia, niitä suojellaan ja ne voivat toimia vapaasti. Oikeusvaltioperiaatetta koskevan [vuoden 2024 Eurobarometri-kyselytutkimuksen](#) mukaan 86 prosenttia eurooppalaisista pitää tärkeänä, että tiedotusvälineet ja kansalaisyhteiskunnan organisaatiot kaikissa jäsenvaltioissa voivat toimia vapaasti ja ilman painostusta. Tällaisen vapaan, mahdollistavan toimintaympäristön ylläpitäminen edellyttää **seurantaa** ja **tehokkaita vastatoimia** uhkausten tai hyökkäysten ilmetessä.

Elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan tukeminen on edelleen keskeisessä asemassa komission työssä kaikilla politiikan aloilla. Tämä sitoumus on näkyvillä eri strategioissa ja toimintapoliittisissa asiakirjoissa¹⁸. [Perusoikeuskirjan soveltamista koskevassa vuoden 2022 kertomuksessa](#) keskityttiin kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksiin, kartoitettiin olemassa olevia toimenpiteitä sekä yksilöitiin puutteita ja parannuskohteita. Kertomusta täydennettiin asiaa koskevilla neuvoston päätelmillä¹⁹.

Kansalaistoimintaympäristön turvaamiseksi on esitetty useita toimenpiteitä. Esimerkiksi [yhteisötalouden toimintasuunnitelmalla](#) ja [yhteisötalouden toimintaedellytysten kehittämistä koskevalla neuvoston suosituksella](#) pyritään vahvistamaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden valmiuksia, näkyvyyttä ja vaikutusta yhteisötalouteen poistamalla järjestelmällisiä esteitä, jotka haittaavat tällaisten organisaatioiden rajatylittävää yhteistyötä. Komissio on myös toteuttanut konkreettisia toimia kansalaisyhteiskunnan kannalta suotuisamman toimintaympäristön luomiseksi. Niihin kuuluvat muun muassa toimenpiteet, joilla varmistetaan hyväntekeväisyysjärjestöjen oikeudenmukainen verotus ja se, että niiden saatavilla on finanssipalveluja. Esimerkiksi äskettäin hyväksytyyn [rahanpesun torjuntaa koskevan asetuksen](#) nojalla on otettu käyttöön toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että kansalaisyhteiskunnan organisaatioilta ei evätä finanssipalveluja, kuten pankkitilejä, pelkästään siksi, että ne toimivat maissa, joissa rahanpesun riskin katsotaan olevan suuri.²⁰

3.1. Esteiden ja uhkien ymmärtäminen: kansalaistoimintaympäristön seuranta

Sidosryhmät ovat raportoineet toimenpiteistä, jotka niiden mielestä **rajoittavat** kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja ihmisoikeuksien puolustajien **toimintaympäristöä**.²¹ Näitä voivat olla suhteettomat ja raskaat rekisteröintivaatimukset, epäoikeudenmukaiset vero- tai tilinpäätösraportointisäännöt, rahoituksen saannin puute, kohtuuttomat esteet finanssipalvelujen saamiseksi ja rajatylittävää toimintaa rajoittavat oikeudelliset vaatimukset.

Jotkin kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat yhä useammin raportoineet myös **uhkista ja hyökkäyksistä**, kuten niiden henkilöstöön tai tiloihin kohdistuvista hyökkäyksistä, mustamaalaus- ja disinformaatiokampanjoista tai julkiseen keskusteluun osallistumista vastustavista strategisista kanteista, jäljempänä 'SLAPP-kanteet'. Kansalaisyhteiskunta on myös ilmaissut huolensa yrityksistä purkaa yhdistyksiä perusteettomasti, vuoropuhelurakenteiden purkamisesta, rahoituksen mielivaltaisesta jäädyttämisestä tai leikkaamisesta sekä laittomista valvontatoimenpiteistä. Kolmansista maista tulevat,

¹⁸ Ks. [vuoden 2020 strategia perusoikeuskirjan soveltamisen vahvistamiseksi EU:ssa](#), [Euroopan vuoden 2020 demokratiatoimintasuunnitelma](#) ja erityiset esimerkit, kuten [tasa-arvon unionin strategiat](#), sekä [uusi eurooppalainen Bauhaus](#) ja [kuluttaja-asioiden toimintaohjelma 2025–2030](#).

¹⁹ [EU:n perusoikeuskirjan soveltamista koskevat neuvoston päätelmät](#).

²⁰ [Asetuksen \(EU\) 2024/1624](#) 21 artiklan 3 kohta ja johdanto-osan 53 kappale.

²¹ [FRA:n kansalaistoimintaympäristöä koskeva kuuleminen 2024 – keskeiset havainnot ja yhteenvetoraportti](#).

valtion rajat ylittävät tukahduttamistoimet ovat kasvava ilmiö, joka vaikuttaa erityisesti ihmisoikeuksien puolustajiin.²² Tällaisen tukahduttamisen rajatylittävä luonne aiheuttaa merkittäviä esteitä kohteeksi joutuville ihmisoikeuksien puolustajille, kun ne tekevät valituksia tai hakevat suojelua tai oikeutta. Tältä osin ne kohtaavat usein erityisiä matkustusasiakirjoihin ja viisumivaatimuksiin²³ liittyviä esteitä sekä hallinnollisia esteitä ja viivästyksiä.

Tällä voi olla **kerrannaisvaikutus**, joka johtaa siihen, että kansalaisyhteiskunnan organisaatiot rajoittavat toimintaansa eivätkä enää hoida tehtäviään täysimittaisesti. Lisäksi haasteet vaikuttavat suhteettomasti demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteeseen ja perusoikeuksiin liittyvien aiheiden parissa työskenteleviin kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin sekä aliedustettuihin, marginalisoituneisiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin.²⁴ Näihin haasteisiin vastaaminen edellyttää EU:lta ja jäsenvaltioilta johdonmukaista, kattavaa toimintaa.

Tehokas **kansalaistoimintaympäristön seuranta** on olennaisen tärkeää, jotta voidaan tukea ja suojella kansalaisyhteiskunnan organisaatioita niiden työssä. Riskien ja uhkien selkeä tunnistaminen voi johtaa sellaisten toimijoiden konkreettisiin jatkotoimiin, joilla on valmiudet tarjota tukea sekä **ennaltaehkäisevästi** (vastauksena varhaisiin varoitusmerkkeihin) että **reaktiivisesti** (vastauksena todellisiin uhkiin tai hyökkäyksiin). Tällaisia toimenpiteitä voivat olla julkiset lausunnot, joissa tuomitaan haitalliset kehityssuunnaukset ja ilmaistaan tuki kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden työlle, psykososiaalisen tuen rahoittaminen, oikeudellinen neuvonta ja hätärahoitus.

Komissio on kehittänyt omia seuranta- ja arviointivälineitään, joissa keskitytään myös kansalaistoimintaympäristöön liittyviin näkökohtiin. Komissio seuraa [oikeusvaltiokertomuksissaan](#) kehitystä kaikissa jäsenvaltioissa ja eräissä laajentumismaissa. Se tuo esiin myönteisiä ja kielteisiä kehityssuunnauksia kansalaistoimintaympäristössä ja antaa tarvittaessa erityisiä suosituksia. Laajentumismaiden osalta näitä tietoja seurataan myös osana vuotuista laajentumispakettia²⁵.

Omassa yhteistyössään kansalaisyhteiskunnan kanssa komissio saa myös tapauskohtaisesti tietoa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden haasteista. Lisäksi komissio antaa ohjelmista rahoitustukea monille kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden yhteenliittymien johtamille hankkeille, jotka toteuttavat kansalaistoimintaympäristön seurantaa EU:ssa ja sen ulkopuolella.²⁶

²² Valtion rajat ylittävillä tukahduttamistoimilla tarkoitetaan poliittista sortoa, jota valtio harjoittaa rajojensa ulkopuolella, ks. esimerkiksi [YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston katsaus valtion rajat ylittävistä tukahduttamistoimista](#).

²³ Ks. esimerkiksi EU:n [viisumikäsikirja](#), jossa annetaan erityisiä ohjeita ihmisoikeuksien puolustajien auttamiseksi.

²⁴ Ks. esimerkiksi Euroopan parlamentin [päätöslauselma 2021/2103\(INI\)](#) ja FRA, [Protecting civil society – Update 2023](#).

²⁵ Ks. [EU:n laajentumispaketti](#), joka kattaa Albanian, Bosnia ja Hertsegovinan, Kosovon, Montenegron, Pohjois-Makedonian, Serbian, Georgian, Moldovan, Ukrainan ja Turkin.

²⁶ Ks. esimerkiksi [Monitoring Action for Civic Space \(MACS\) -hanke, vuosikertomus laajentumisalueiden kansalaisyhteiskunnalle suunnattua EU:n tukea koskevien suuntaviivojen täytäntöönpanon tilanteesta, kansalaisjärjestömittari \(CSO Meter\) ja kansalaisyhteiskunnan toiminnan mahdollistavaa ympäristöä edistävä unionin järjestelmä](#).

Komissio tukeutuu myös muiden toimijoiden, kuten kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden ja kansainvälisten järjestöjen, toteuttamiin seurantatoimiin.²⁷ **FRA:lla** on tässä keskeinen tehtävä, sillä se [julkaisee kansalaistoimintaympäristöä koskevia raportteja](#), tuo esiin lupaavia käytäntöjä, tukee kansainvälisten ja kansallisten toimijoiden välistä tiedonvaihtoa ja antaa aihetta koskevia suosituksia.

3.2. Vastausten tarjoaminen EU:n tasolla

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden suojelua EU:ssa edistetään suoraan useilla EU:n säädöksillä. Esimerkiksi [SLAPP-kanteita koskevassa direktiivissä](#) ja [suosituksessa](#) säädetään menettelytakeista, joilla suojellaan julkiseen keskusteluun osallistuvia henkilöitä, myös kansalaisyhteiskunnan organisaatioita, ilmeisen perusteettomilta vaatimuksilta tai väärinkäyttöön perustuvilta oikeudenkäynneiltä. Täytäntöönpanon tukemiseksi komissio tukee **oikeusalan ammattilaisten koulutusta**, jonka aiheena ovat kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin kohdistetut SLAPP-kanteet ja perusoikeuskirjaa koskevat riita-asiat, erityisesti yhdistymisvapauden, ilmaisunvapauden ja kokoontumisvapauden osalta.

Komissio tukee useita suojakeinoja, joita toteutetaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden johtamien erityisten aloitteiden puitteissa. [Kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman](#) keskeinen EU:n rahoittama toimenpide on **kolmansille osapuolille annettavan rahoitustuen** käyttö. Sen avulla EU:n rahoitusta saavat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voivat toimia välittäjinä, jotka voivat kehittää valmiuksia ja jakaa varoja pienemmille tai ruohonjuuritason kansalaisyhteiskunnan organisaatioille, myös niille, jotka saattavat joutua reagoimaan kiireellisiin tai odottamattomiin tilanteisiin tai hätätilanteisiin. EU on myös äskettäin käynnistänyt faktantarkistajien eurooppalaisen verkoston vahvistamiseksi ehdotuspyynnön, johon sisältyy järjestelmä häirinnän torjumiseksi, ja todennut, että faktantarkistusyhteisöön kohdistuu yhä enemmän hyökkäyksiä, sensuurisyytöksiä ja pelottelua.

EU:n laajentumisen ja EU:hun liittymisen yhteydessä on olennaisen tärkeää edistää mahdollistavaa toimintaympäristöä ja varmistaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden vahvempi, merkityksellisempi asema. Arvioitaessa demokraattisten instituutioiden toimintaa tarkastellaan myös kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden toimintaympäristöä. Vuonna 2020 hyväksytyssä [tarkistetussa laajentumismenettelmissä](#) korostetaan, että kaikki laajentumismaiden keskeiset uudistukset olisi toteutettava täysin läpinäkyvästi ja osallistavasti sidosryhmien kanssa. Tämän tarkistetun menetelmän mukaan ehdokasmaiden on laadittava demokraattisten instituutioiden toimintaa koskeva etenemissuunnitelma, jossa esitetään erityisiä toimia kansalaisyhteiskunnan kannalta suotuisan toimintaympäristön vahvistamiseksi.

3.3. Kansalaistoimintaympäristön suojelu kansallisella tasolla

Jäsenvaltioilla on keskeinen rooli kansalaistoimintaympäristön mahdollistamisessa ja suojelemisessa kansallisella, paikallisella ja ruohonjuuritasolla, ja ne antavat usein ensimmäisinä konkreettista tukea vaarassa oleville kansalaisyhteiskunnan organisaatioille. Yhteistyö jäsenvaltioiden kanssa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden turvallisen,

²⁷ Ks. esimerkiksi kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden eurooppalaisen verkoston ylläpitämä [Euroopan oikeusvaltiokohityksen tilaa koskeva tietokanta](#), [Civicus-järjestön](#) toteuttama maailmanlaajuinen seuranta, [YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston vuoden 2024 raportti kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksista](#), avoimen hallinnon kumppanuusohjelman [riippumaton raportointimekanismi](#) ja [toimittajien turvallisuutta käsittelevä Euroopan neuvoston foorumi](#).

kannustavan ja suotuisan toimintaympäristön edistämiseksi kaikkialla EU:ssa onkin sen vuoksi komission tärkeä painopiste.

Komission suosituksessa (EU) 2023/2836 kehoitetaan jäsenvaltioita seuraamaan kehityssuuntia kansalaistoimintaympäristössä selkeiden indikaattorien ja jäseneltyjen raportointikehysten avulla. Siinä kannustetaan jäsenvaltioita edistämään yhteistyötä ja koordinoitua kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien välillä, helpottamaan uhkien ja hyökkäysten ilmoittamiseen tarkoitettujen menettelyjen ja kanavien käyttöä sekä dokumentoimaan ja analysoimaan järjestelmällisesti kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden toimintaympäristöä. Useat jäsenvaltiot ovat vastanneet komission suositukseen hyväksymällä **toimenpiteitä kansalaistoimintaympäristön vahvistamiseksi kansallisella tasolla**. Näihin kuuluu erityisten kansallisten strategioiden laatiminen kansalaisten, kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja paikallisviranomaisten välisen kansalaisvaikuttamista koskevan yhteistyön vahvistamiseksi. Jotkin maat ovat käynnistäneet hankkeita, joilla kevennetään kokoontumis- ja yhdistymisvapauden käytöstä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa, tai ottaneet käyttöön erityisiä vero- ja muita kannustimia kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden rahoitukseen.²⁸

Useat jäsenvaltiot ovat myös ottaneet käyttöön **toimenpiteitä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden suojelemiseksi** muun muassa kansallisissa hallinto-, siviili- ja rikosoikeudellisissa järjestelmissä käytettävissä olevien oikeussuojakeinojen yleisen järjestelmän avulla. Jotkin maat ovat perustaneet tai tukeneet **erityisiä neuvontapalveluja**, joissa keskitytään erityisesti (verkossa ilmenevään) vihaan ja syrjintään.²⁹ Kansallisilla riippumattomilla elimillä ja instituutioilla, erityisesti kansallisilla ihmisoikeusinstituutioilla, tasa-arvoelimillä ja oikeusasiamiehillä, voi olla keskeinen asema kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden suojelemisessa kansallisella tasolla vahvistamalla näiden ääntä, lisäämällä yleistä tietoisuutta ja tukemalla valmiuksien kehittämistoimia. Nämä toimet ovat **selvä investointi** kansalaisyhteiskunnalle suotuisan toimintaympäristön varmistamiseen sekä reagointiin silloin, kun kansalaisyhteiskunta on vaarassa.

3.4. Tuen ja suojelun vahvistaminen

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden suojelussa on edistytty merkittävästi sekä EU:n että kansallisella tasolla. Sidosryhmät peräänkuuluttavat kuitenkin koordinoitumpaa lähestymistapaa. Jäsenvaltioissa, EU:ssa ja kansainvälisellä tasolla tarvitaan entistä vahvempia ja koordinoitumpia toimia, jotta voidaan seurata kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin vaikuttavia kehityskulkuja, reagoida ennaltaehkäisevästi kansalaistoimintaympäristön kaventumisen varhaisiin varoitusmerkkeihin ja suojella kansalaisyhteiskunnan organisaatioita tällaisilta uhilta ja hyökkäyksiltä. Tätä varten ja kartoittaakseen nykyisiä seuranta-aloitteita paikallisella, kansallisella, EU:n ja kansainvälisellä tasolla komissio aikoo perustaa yhteistyössä FRA:n kanssa

²⁸ Ks. esimerkiksi Tšekin julkishallinnon ja valtiosta riippumattomien, voittoa tavoittelemattomien järjestöjen välistä yhteistyötä koskeva kansallinen vuosien 2021–2030 [strategia](#) ja hallituksen valtiosta riippumattomia, voittoa tavoittelemattomia järjestöjä käsittelevä neuvosto, Saksan liittovaltion kansalaisvaikuttamista koskeva [strategia](#) ja kansalaisvaikuttamisen ja vapaaehtoistyön säätiö, Tanskan kansalaisyhteiskuntaa koskeva vuosien 2022–2025 [strategia](#), Suomen [kansalaisjärjestöstrategia](#) ja [kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta](#) sekä Portugalin kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden foorumi / kansalaistalo.

²⁹ Ks. esimerkiksi Saksan liittovaltion rahoittamat REspect!- ja Hate Aid -hankkeet, yhteistyöallianssit sekä liittovaltion [toneshift-portaali \(verkossa esiintyvän vihapuheen ja disinformaation vastaisen verkoston portaali\)](#).

kansalaistoimintaympäristön tietokeskuksen verkkoon. Keskuksen myötä on helpompi tutustua nykyisiin seuranta- ja suojeluhankkeisiin, -välineisiin ja -toimiin, kuten käytettävissä oleviin suojakeinoihin.

Yhdistämällä tietoja keskus auttaa tunnistamaan suuntauksia ja puutteita kansalaistoimintaympäristön seurannassa sekä antamaan tietoa sellaisia toimia varten, joilla tällaiseen kehitykseen voidaan puuttua. Tältä pohjalta **voidaan tarkastella uusia mahdollisia suojakeinoja**, kuten hätäapua uhattuina oleville organisaatioille, jäsenvaltioissa käytettävissä olevien suojakeinojen koordinoitua, koulutusta sekä tukea hallinnollisissa, oikeudellisissa ja logistisissa järjestelyissä. Näyttöön perustuva tieto tilanteesta paikan päällä on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja ihmisoikeuksien puolustajien erityisiin tarpeisiin vastataan asianmukaisesti.

On tärkeää varmistaa, että EU:n ja jäsenvaltioiden politiikoilla ja lainsäädännöllä edistetään kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden mahdollistavaa toimintaympäristöä, sekä vahvistaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden seuranta- ja suojelua koskevia toimia. Esimerkiksi vaikutustenarvioinnit ja täytäntöönpanovuoropuhelut ovat tärkeitä jäseneltyjä prosesseja, jotka auttavat tunnistamaan ja arvioimaan suunniteltujen politiikkojen ja lainsäädännön vaikutuksia ja seurauksia. Komissio arvioi edelleen **aloitteidensa vaikutuksia kansalaisyhteiskuntaan paremman sääntelyn kehityksen mukaisissa vaikutustenarvioinneissa ja arvioinneissa.**

Tukeakseen jäsenvaltioita suosituksen (EU) 2023/2836 täytäntöönpanon jatkamisessa **komissio järjestää jäsenvaltioiden kanssa keskustelua kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tuen ja suojelun vahvistamiseksi** asiaankuuluvien viranomaisten ja sidosryhmien välillä sekä tukee oikeusalan ammattilaisten SLAPP-kanteita ja perusoikeuskirjaa koskevaa kansallisen tason koulutusta. **Laajentumisen** yhteydessä komissio **vahvistaa varhaisvaroitusjärjestelmiään**, jotta uusiin uhkiin voidaan reagoida tehokkaammin.

Komissio aikoo

- tukea yhteistyössä FRA:n kanssa sellaisen kansalaistoimintaympäristön tietokeskuksen perustamista verkkoon, joka dokumentoi olemassa olevat kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia koskevat seuranta-aloitteet, raportit ja suojeluresurssit kansallisella, EU:n ja kansainvälisellä tasolla
- tarkastella mahdollisuuksia vahvistaa ja koordinoita vaarassa olevien kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja ihmisoikeuksien puolustajien saatavilla olevia suojakeinoja EU:ssa
- tukea oikeusalan ammattilaisten koulutusta kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin kohdistetuista SLAPP-kanteista ja perusoikeuskirjaa koskevista riita-asioista, erityisesti yhdistymisvapauden, ilmaisunvapauden ja kokoontumisvapauden osalta
- tukea kansallisten valmiuksien kehittämistä ja järjestää jäsenvaltioiden kanssa keskustelua komission suosituksesta (EU) 2023/2836 suojelun ja tuen osalta yhteistyössä asiaankuuluvien toimijoiden, kuten ETSK:n ja FRA:n, kanssa

- vahvistaa EU:n varhaisvaroitusjärjestelmiä, joilla voidaan havaita uusia merkkejä kansalaistoimintaympäristön kaventumisesta laajentumisissa.

Jäsenvaltioita kehotetaan

- kehittämään tai päivittämään erityisiä kansallisia strategioita tai toimintasuunnitelmia kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tukemiseksi, suojelemiseksi ja voimaannuttamiseksi sekä turvallisen, mahdollistavan kansalaistoimintaympäristön edistämiseksi komission suosituksen (EU) 2023/2836 mukaisesti.

EU:n perusoikeusvirastoa kehotetaan

- myös jatkossa seuraamaan kansalaistoimintaympäristöä ja raportoimaan siitä sekä luomaan verkoston, jossa ovat edustettuina kansalliset instituutiot, EU:n toimielimet ja elimet, kansalaisyhteiskunnan organisaatiot sekä kansainväliset järjestöt, jotka työskentelevät kansalaistoimintaympäristön seurannan ja suojelun parissa, jotta voidaan jakaa tietoja, kokemuksia ja parhaita käytäntöjä.

4. KANSALAISSYHTEISKUNNAN RIITTÄVÄ, KESTÄVÄ JA LÄPINÄKYVÄ RAHOITUS

Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot tarvitsevat osana yleistä mahdollistavaa toimintaympäristöä **riittävää, kestävästä tukea** voidakseen tehdä tärkeää työtään, olla tehokkaasti yhteydessä päätöksentekijöihin ja jatkaa merkittävää panostaan yhteiskuntien hyväksi. Tältä osin **ratkaisevan tärkeää on pitkäaikainen, ennakoitavissa oleva ja riittävä rahoitus**, jotta kansalaisyhteiskunnan organisaatiot saavat tarvitsemansa vakauden toimia itsenäisesti ja tehokkaasti.

Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot rahoittavat toimintaansa **julkisten ja yksityisten lähteiden** yhdistelmällä. EU:ssa komissio ja jäsenvaltiot tukevat kansalaisyhteiskunnan organisaatioita eri tavoin, muun muassa toiminta-avustuksilla ja hankerahoituksella. Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot voivat myös saada rahoitusta yksittäisinä lahjoituksina tai avustuksina yksityisiltä säätiöiltä, hyväntekeväisyysjärjestöiltä tai yrityksiltä. Lisärahoitustukea voidaan saada muutaman jäsenvaltion ylläpitämistä jakojärjestelmistä, joiden avulla veronmaksajat voivat suoraan määrittää tuloveroilmoituksessaan tuloverostaan kiinteän prosenttiosuuden tai määrän, joka maksetaan vaatimukset täyttävälle yhteisölle.³⁰

Rahoitus on olennaisen tärkeää kaikissa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden toimissa. Lisäksi kansalaisyhteiskunnan osallistuminen EU:n lainsäädännön ja politiikkojen kehittämiseen, täytäntöönpanoon, seurantaan ja noudattamisen valvontaan on myös useiden EU:n ohjelmien erityinen rahoitustavoite. Useilla EU:n ohjelmilla tuetaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden eri politiikan aloilla toteuttamia toimia.³¹ Näitä ovat muun muassa Horisontti Eurooppa □puiteohjelma, mukaan lukien uusi

³⁰ Tällaisia järjestelmiä käyttävät Italia, Liettua, Unkari, Portugali, Romania, Slovenia ja Slovakia.

³¹ Näitä ohjelmia voidaan hallinnoida suoraan, välillisesti tai yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa. EU:n jäsenvaltiot hallinnoivat itse noin 80:tä prosenttia kansalaisjärjestöille tarkoitetusta EU:n rahoituksesta. Kukin maa tarjoaa [yksityiskohtaista tietoa rahoituksesta](#) ja hakumenettelyistä hallintoviranomaisten verkkosivuilla. Suoraan hallinnoivat EU:n varat myönnetään julkisten ehdotuspyyntöjen perusteella. [EU:n varainhoitoasetuksessa \(EU, Euratom\) 2024/2509](#) vahvistettujen sääntöjen, mukaan lukien läpinäkyvyyden ja yhdenvertaisen kohtelun keskeiset periaatteet, mukaisesti kaikki pätevät rahoitushakemukset arvioidaan ehdotuspyynnöissä täsmennettyjen tukikelpoisuus-, poissulkemis-, valinta- ja myöntämisperusteiden perusteella. Ks. yleiskatsaus [kansalaisjärjestöjen saatavilla olevista rahoitusmahdollisuuksista](#).

eurooppalainen Bauhaus -väline, Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+), kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelma, Erasmus+ -ohjelma, sisämarkkinaohjelma, turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto (AMIF-rahasto), oikeusalan ohjelma, maaseudun kehittämistoimien väliset yhteydet (Leader), unionin petostentorjuntaohjelma ja Life-ohjelma. Laajentumisalueella EU tukee kansalaisyhteiskunnan organisaatioita muun muassa liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA III -väline) kautta. EU:n rahoitusta täydentävät Euroopan talousalueen maiden ja Norjan myöntämät avustukset, joilla tuetaan Euroopan kansalaisyhteiskunnan organisaatioita [aktiivisten kansalaisten rahaston](#) (Active Citizens Fund) kautta.

EU:n rahoituksen keskeisiä periaatteita ovat **kumppanuus ja läpinäkyvyys**. EU:n **kumppanuusperiaate** edellyttää tiivistä yhteistyötä viranomaisten ja monien eri kumppaneiden, kuten työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden, välillä EU:n rahoittamien ohjelmien koko elinkaaren ajan. Tällä periaatteella varmistetaan, että EU:n varojen valmisteluun, käyttöönottoon, seurantaan ja arviointiin osallistuu eri sidosryhmiä vaikuttavuuden, tehokkuuden ja vastuullisuuden parantamiseksi.³²

Läpinäkyvyys on nykyisten oikeudellisten vaatimusten mukaisesti EU:n talousarvion hallinnointia ohjaava periaate. Käytössä on erityisiä suoja-toimia ja menettelyjä, joilla varmistetaan, että EU:n rahoitus kaikenlaisille edunsaajille (yrityksistä kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin ja yksityishenkilöihin) on **läpinäkyvää ja vastuullista** ja että **EU:n arvoja kunnioitetaan** muun muassa julkaisemalla tietoja EU:n suoraan ja välillisesti hallinnoidun rahoituksen saajista³³.

Sovellettavien sääntöjen, erityisesti EU:n [varainhoitoasetuksen](#), ja avustuksia koskevien sopimuskehysten nojalla käytössä on vahvoja suoja-toimia sen varmistamiseksi, että **mikään sellainen yhteisö tai hanke, jonka tavoitteet ovat ristiriidassa EU:n arvojen kanssa, ei saa tukea**. Näiden suoja-toimien ja vaatimusten vahvistamiseksi komissio on sitoutunut harkitsemaan mahdollisuutta lisätä riski-indikaattoreita EU:n arvojen noudattamista koskevien tarkastusten vahvistamiseksi osana [Arachne](#)-riskienpisteytysvälineen kehittämistä, jos se on teknisesti mahdollista ja lainmukaista, sekä tutkimaan mahdollisuutta parantaa varainhoidon avoimuuden järjestelmänsä julkisesti saatavilla olevien tietojen päivitystiheyttä.³⁴ Lisäksi komissio julkaisi muistion, jossa annetaan [ohjeita](#) siitä, minkä tyyppisiä toimia unionin ei pitäisi vaatia rahoituksen edellytykseksi osana politiikkojen ja lainsäädännön kehittämistä, täytäntöönpanoa, seurantaa ja noudattamisen valvontaa.

Sen varmistamiseksi, että **julkista rahoitusta on saatavilla kaikkialla EU:ssa**, tarvitaan lisätoimia. Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat raportoineet, että julkinen rahoitus suunnataan usein ensisijaisesti valtion laitoksille ja että kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden, erityisesti ruohonjuuritason organisaatioiden ja pienempien organisaatioiden, mahdollisuudet saada sitä ovat rajalliset ja epäyhdenmukaiset.³⁵ Lisäksi

³² Periaatetta vahvistettiin sisällyttämällä siihen mahdollisuus osoittaa sopiva osuus resursseista työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden hallinnollisten valmiuksien kehittämiseen sekä korostamalla [kumppanuutta koskevien eurooppalaisten käytännösääntöjen](#) asemaa ohjelmasuunnittelun ja täytäntöönpanon kaikissa vaiheissa.

³³ Nämä tiedot ovat julkisesti saatavilla komission [varainhoidon avoimuuden järjestelmän verkkosivustolla](#). Varainhoitoasetuksen äskettäisessä tarkistuksessa otettiin käyttöön kunnianhimoisempia läpinäkyvyyssääntöksiä, joita sovelletaan vuoden 2027 jälkeisestä monivuotisesta rahoituskehyksestä alkaen.

³⁴ Ks. [Euroopan komission vastaukset tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomukseen 11/2025](#).

³⁵ [Yhteenvetoraportti](#).

aliedustettujen, marginalisoituneiden ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien parissa työskentelevillä kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on usein vaikeuksia saada pitkäaikaista rahoitusta.

Komissio on jo toteuttanut useita toimia **yksinkertaistaakseen** sovellettavia menettelyjä, **vähentääkseen hallinnollista taakkaa** ja **mukauttaakseen** nämä menettelyt kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tarpeisiin kentällä (esimerkiksi hyödyntämällä kertakorvauksia ja monivuotisia työohjelmia). Kolmansille osapuolille annettavan rahoitustuen lisääntynyt käyttö, jonka myötä suuremmat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot maksavat EU:n varoja pienemmille organisaatioille, on mahdollistanut EU:n rahoituksen saannin pienille ja ruohonjuuritaso organisaatioille, jotka eivät muuten olisi voineet saada EU:n rahoitusta, mikä puolestaan tukee kansalaisyhteiskunnan monimuotoisuutta. Se on ollut keskeisessä asemassa esimerkiksi tuettaessa kansalaisyhteiskunnan organisaatioita, jotka pyrkivät suojelemaan ja edistämään EU:n arvoja [EU:n DEAR-ohjelman](#) sekä kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman³⁶ kaltaisten ohjelmien puitteissa.

Kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman kokonaistalousarvio vuosille 2021–2027 on yli **1,5 miljardia euroa**. Ohjelma on ainutlaatuinen kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden rahoitusympäristössä, koska se on usein ainoa sellaisten kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden saatavilla oleva rahoituslähde, jotka työskentelevät perusoikeuksien ja arvojen parissa EU:ssa. Vuodesta 2021 lähtien ohjelmasta on tuettu yli 6 000:ta kansalaisyhteiskunnan organisaatiota kaikissa jäsenvaltioissa ja tukikelpoisissa EU:n ulkopuolisissa maissa. Ohjelman neljänä ensimmäisenä täytäntöönpanovuotena pääasiallisia edunsaajia olivat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot: ne saivat 77 prosenttia myönnettyistä varoista. Komissio jatkaa taloudellisen tuen antamista vaarassa oleville kansalaisyhteiskunnan organisaatioille ja ihmisoikeuksien puolustajille. Se muun muassa tutkii mahdollisuutta **käyttää laajemmin kolmansille osapuolille tarkoitettua rahoitustuen järjestelmiä** kaikissa asiaankuuluvissa EU:n rahoitusohjelmissa.

Komission 16. heinäkuuta 2025 hyväksymässä ehdotuksessa **vuosien 2028–2034 monivuotiseksi rahoituskehikseksi**³⁷ tehdään selväksi, että kansalaisyhteiskunnan organisaatioille annettava taloudellinen tuki pysyy tulevina vuosina painopisteenä useilla politiikan aloilla. Uuden **AgoraEU-ohjelman** perustana ovat nykyiset, onnistuneesti toteutetut Luova Eurooppa -ohjelma ja kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelma, ja sen **korotettu ohjeellinen kokonaistalousarvio on lähes 9 miljardia euroa**. Vahvistamalla kulttuurin, median ja kansalaisyhteiskunnan tukea AgoraEU-ohjelmalla parannetaan perusoikeuksien suojelua ja edistämistä, tuetaan demokraattista osallistumista ja häiriönsietokykyä sekä edistetään kulttuurista monimuotoisuutta, taiteellista vapautta ja vapaata, monimuotoista tietoympäristöä.

Ehdotetun [Erasmus+ -ohjelman](#), johon sisällytetään [Euroopan solidaarisuusjoukot](#), ohjeellinen talousarvio on **40,8 miljardia euroa**. Sen lisäksi, että sillä tuetaan taitojen hankkimista, sillä edistetään häiriönsietokykyä, demokraattiseen elämään osallistumista ja kansalaisvaikuttamista virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen kautta. [Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta](#) tuetaan jatkossakin tutkimusta, jolla pyritään vahvistamaan demokratiaa muun muassa edistämällä kansalaisvaikuttamista.

³⁶ [Kertomus kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman väliarvioinnista](#) ja [perusoikeuskirjan soveltamista koskeva kertomus vuodelta 2024](#).

³⁷ Ks. [lisätietoja](#) vuosien 2028–2034 monivuotista rahoituskehystä koskevasta EU:n ehdotuksesta.

Osana monivuotista rahoituskehystä koskevaa ehdotusta esitetyillä **kansallista ja alueellista kumppanuutta koskevilla suunnitelmilla** pyritään tukemaan uudistuksia ja investointeja, joilla parannetaan kansalaisyhteiskunnan ja työmarkkinaosapuolten valmiuksia vaalia EU:n arvoja, kansalaisyhteiskunnan ja nuorten osallistumista. Monivuotista rahoituskehystä koskevassa ehdotuksessa tunnustetaan ja vahvistetaan myös kansalaisyhteiskunnan organisaatioita koskeva kumppanuusperiaate, joka perustuu **monitasoiseen hallintotapaan**. Osana tätä rahastoa ehdotetusta **EU-välineestä** myönnetään rahoitusta muiden toimien lisäksi muun muassa ympäristö- ja ilmastotoimiin, joihin sisältyvät myös kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tukeminen ja niiden vaikutusmahdollisuuksien parantaminen. Kun vuosien 2028–2034 monivuotinen rahoituskehys on hyväksytty, sillä yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan menettelyjä yleisemmin, mikä vähentää kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden hallinnollista taakkaa käytännössä. Näin ollen komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa ottamaan huomioon kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden rahoituksen keskeisen aseman tulevissa neuvotteluissa vuosien 2028–2034 monivuotisesta rahoituskehuksesta.

4.1. Toimijoiden mobilisointi ja resurssien yhdistäminen

EU:n rahoitus on keskeisessä asemassa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämisessä, mutta on selvää, että kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden rahoitustarpeet kaikkialla EU:ssa ja ehdokasmaissa voidaan täyttää vain eri lähteistä saatavalla rahoituksella. Kansallisella, EU:n ja kansainvälisellä tasolla toimivien julkisten lahjoittajien lisäksi **yksityisten lahjoittajien** (mukaan lukien yritykset) ja hyväntekeväisyysjärjestöjen (yksittäiset säätiöt, rahoituspoolit ja verkostot) rooli kasvaa. Lahjoittajien on itse voitava toimia suotuisassa oikeudellisessa ja sääntely-ympäristössä, joka suojelee hyväntekeväisyysvapauksia ja helpottaa (rajatylittäviä) lahjoituksia. Tähän sisältyy oikeudellinen kehys, jossa tunnustetaan säätiöt ja yhdistykset (myös rajojen yli) ja varmistetaan, että kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ja lahjoittajat voivat hyötyä jäsenvaltioiden myöntämistä lahjoitusten verokannustimista.³⁸

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden mukaan on usein vaikeaa löytää tietoa käytettävissä olevista rahoitusmuodoista ja niitä tarjoavista tahoista. Sekä lahjoittajien keskinäistä että lahjoittajien ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välistä tiedonvaihtoa, vuoropuhelua ja yhteistyötä on parannettava, jotta voidaan päättää strategisemmin eri tavoista tarjota tukea ja välttää päällekkäisyyksiä. **Näin ollen komissio edistää lahjoittajien keskinäistä vuoropuhelua** sekä lahjoittajien ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välistä vuoropuhelua muun muassa kansalaisyhteiskuntafoorumien kautta, jotta voidaan vaihtaa kokemuksia, tunnistaa rahoitusvajeita ja varmistaa paremmin rahoituslähteiden täydentävyys.

Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot tarvitsevat usein muunlaista tukea, kuten **luontoissuorituksina annettavaa apua**, jota voivat tarjota ammattilaiset tai vapaaehtoiset. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden nykyisessä oikeudellisessa, hallinnollisessa, sääntely- ja teknologiaympäristössä toimiminen edellyttää yhä enemmän tarvittavien taloudellisten resurssien lisäksi erityisosaamista ja -asiantuntemusta.

³⁸ Syrjimättömyyden periaatteen mukaan jäsenvaltiot eivät saa rajoittaa veroetuksia kotimaisiin hyväntekeväisyysjärjestöihin tai kotimaisille tahoille tehtyihin lahjoituksiin tai testamenttilahjoituksiin eivätkä jättää tällaisten etuuksien ulkopuolelle vertailukelpoisia ulkomaisia hyväntekeväisyysjärjestöjä tai lahjoituksia tai testamenttilahjoituksia vertailukelpoisille ulkomaisille hyväntekeväisyysjärjestöille. Ks. neuvoston suositus C(2023) 1344 yhteisötalouden toimintaedellytysten kehittämistä ja siihen liittyvät komission yksiköiden valmisteluasiakirjat.

Keskeinen asema tässä voi olla **pro bono** □asianajajien tarjoamalla oikeudellisella tuella.³⁹ He voivat tarjota tukea oikeudellisissa ja vaatimusten noudattamiseen liittyvissä kysymyksissä (esimerkiksi sovellettavissa työ- ja verovelvoitteissa), jolloin kansalaisyhteiskunnan organisaatiot saavat enemmän tilaa keskeisten toimintojensa toteuttamiseen, sekä tukea näitä ydintehtäviä (esimerkiksi edunvalvontatutkimuksen, valmiuksien kehittämisen, koulutuksen ja strategisten oikeudenkäyntien avulla).

Pro bono □asianajajat voivat tukea myös kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden uhkien ja hyökkäysten, kuten mustamaalauskampanjoiden ja SLAPP-kanteiden, torjumisessa muun muassa edustamalla kansalaisyhteiskunnan organisaatioita oikeudessa ja antamalla oikeudellista neuvontaa. Sen vuoksi **komissio pyrkii yhdistämään pro bono** □asianajajien yhteisöjä eri aloilla toimiviin ja tukea tarvitseviin kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin helpottaakseen tuen saamista hallinnollisissa, liikkuvuuteen liittyvissä, oikeudellisissa ja taloudellisissa asioissa.

Komissio aikoo

- edistää lahjoittajien keskinäistä sekä lahjoittajien ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden välistä vuoropuhelua muun muassa kansalaisyhteiskuntafoorumien kautta, jotta voidaan vaihtaa kokemuksia, tunnistaa rahoitusvajeita ja varmistaa paremmin rahoituslähteiden täydentävyys
- pyrkiä yhdistämään pro bono □asianajajien yhteisöjä eri aloilla toimiviin ja tukea tarvitseviin kansalaisyhteiskunnan organisaatioihin helpottaakseen tuen saamista hallinnollisissa, liikkuvuuteen liittyvissä, oikeudellisissa ja taloudellisissa asioissa
- tarkastella mahdollisuutta laajentaa tarvittaessa kolmansille osapuolille annettavan rahoitustuen järjestelmien käyttöä kaikissa asiaankuuluvissa EU:n rahoitusohjelmissa.

Jäsenvaltioita kehotetaan

- luomaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioille ja lahjoittajille, myös hyväntekeväisyyttä harjoittaville, mahdollistava oikeudellinen ja sääntely-ympäristö ja pitämään sitä yllä muun muassa panemalla täytäntöön syrjimättömyysperiaate ja laajempi neuvoston suositus yhteisötalouden toimintaedellytysten kehittämistä
- täydentämään kansalaisyhteiskunnan organisaatioille tarkoitettuja EU:n varoja kansallisilla tukimekanismeilla komission suosituksen (EU) 2023/2836 mukaisesti.

5. KANSALAISYHTEISKUNTA EU:N ULKOISESSA TOIMINNASSA

EU:n sitoutuminen yhteistyöhön kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä kansalaisyhteiskunnan suojelemiseen ja tukemiseen näkyy myös sen ulkoisessa toiminnassa. EU tekee tiivistä yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa edistääkseen **ihmisoikeuksien toteutumista kaikille** soveltamalla yleismaailmallisia normeja, joita ohjaa kansainvälinen ihmisoikeuslainsäädäntö. Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot antavat tärkeän panoksen demokratian ja kestävien yhteiskuntien vahvistamiseen maailmanlaajuisesti. Ne toimivat usein esimerkiksi EU:n rahoittamien kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun ja valmiuksien kehittämisen ohjelmien hankkeiden toteutuskumppaneina sekä seuraavat kauppa- ja assosiaatiosopimuksia varmistaakseen, että ihmisoikeuksia ja kestävästä kehityksestä koskevia lausekkeitä noudatetaan.

³⁹ Ks. esimerkiksi [PILnetin](#) tarjoamat palvelut.

5.1. Kansainvälinen kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa toimiminen

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioita pyydetään säännöllisesti jakamaan asiantuntemustaan EU:n ulkopoliitikasta ja osallistumaan ihmisoikeusvuoropuheluihin, joita EU käy säännöllisesti kumppanimaiden ja -alueiden kanssa. Valtiotasolla keskeinen rooli kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa toimimisessa on EU:n edustustoilla, sillä ne voivat seurata demokratian, ihmisoikeuksien ja kansalaistoimintaympäristön tilannetta paikallisesti.

[EU:n ja valtioista riippumattomien järjestöjen \(NGO\) ihmisoikeusfoorumi](#) on vuosikymmenten ajan tarjonnut kansalaisyhteiskunnan organisaatioille ja ihmisoikeuksien puolustajille säännöllisen tilaisuuden keskustella kansainvälisistä kumppanuuksista ja ihmisoikeuskysymyksistä sekä käsitellä kansalaistoimintaympäristöön liittyviä haasteita maailmanlaajuisesti suoraan eurooppalaisten vastineidensa kanssa. Lisäksi [kehitysyhteistyön politiikkafoorumi](#) sekä kaksi eteläistä ja itäistä naapurustoa koskevaa, kansalaisyhteiskuntaa tukevaa naapuruuspolitiikan välinettä tarjoavat foorumeita kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa tehtävälle yhteistyölle useissa EU:n politiikoissa. Komissio on sitoutunut vahvistamaan tukeaan kansalaisyhteiskunnalle kaikkialla maailmassa, myös mahdollistamalla kansalaisyhteiskunnan osallistumisen monenvälisiin foorumeihin.

EU tekee kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa yhteistyötä [Global Gateway □strategiansa](#) toteuttamiseksi ja on perustanut tätä varten [Global Gateway □strategian kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja paikallisviranomaisten neuvoa-antavan foorumin](#). Kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on tärkeä tehtävä myös kauppasopimusten seurannassa ja täytäntöönpanossa, erityisesti sisäisten neuvoa-antavien ryhmien kautta. EU on yhdessä jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa laatinut **etenemissuunnitelmia kansalaisyhteiskunnan kanssa toimimisesta** kumppanimaiden tasolla tavoitteenaan saada aikaan kestävä, jäsenneltyä vuoropuhelua toimijoiden välillä. Tältä osin komissio on edelleen sitoutunut tukemaan ja edistämään [paikallisesti johdettuja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden toimia ja tasapuolisia kumppanuuksia](#) humanitaarisissa yhteyksissä. Tämä toteutetaan tukemalla ja vahvistamalla kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden valmiuksia, lisäämällä humanitaarisen rahoituksen määrää paikallisille kansalaisyhteiskunnan organisaatioille ja siirtämällä asteittain enemmän toimivaltaa paikallisille avustustoimijoille, myös kansalaisyhteiskunnalle.

Kaikissa näissä mekanismeissa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja ihmisoikeuksien puolustajien kanssa tehtävässä yhteistyössä noudatetaan turvallisuusnäkökohdat huomioon ottavaa lähestymistapaa, jossa kiinnitetään huomiota keskustelukumppaneiden erityisiin olosuhteisiin. Näin voidaan varmistaa, että itse yhteistyö ei altista organisaatioita lisäriskeille.

5.2. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden suojeleminen ja tukeminen maailmanlaajuisesti

EU on jo pitkään ollut sitoutunut suojelemaan ja tukemaan kansalaisyhteiskuntaa ja kansalaistoimintaympäristöä sekä maailmanlaajuisesti että maakohtaisesti. Tämä näkyy esimerkiksi [tiedonannossa EU:n suhtautumisesta kansalaisyhteiskuntaan ulkosuhteissa, ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n vuosien 2020–2027](#)

[toimintasuunnitelmassa](#)⁴⁰, [ihmisoikeuksia](#) ja [ihmisoikeuksien puolustajia koskevissa EU:n suuntaviivoissa](#) ja [vuonna 2019 annetuissa demokratiaa koskevissa neuvoston päätelmissä](#) sekä ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan soveltamisessa kansainvälisiin kumppanuuksiin⁴¹. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden ja ihmisoikeuksien puolustajien tukeminen, erityisesti naisten ja nuorten osallistumisen lisääminen julkiseen ja poliittiseen elämään, ovat EU:n ulkopoliittikan keskeisiä painopisteitä.

Näiden tavoitteiden edistämiseksi EU tekee yhteistyötä sellaisten kansainvälisten järjestöjen ja foorumien kanssa, jotka kehittävät kansalaistoimintaympäristön normeja. Näitä ovat Euroopan neuvosto, Yhdistyneet kansakunnat, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö sekä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto.

EU:n [ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevat vuosikertomukset](#) ovat tärkeä väline, jonka avulla voidaan seurata kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tilannetta ja kansalaistoimintaympäristön tilaa globaalisti. Muiden mekanismien, kuten vaalitarkkailuvaltuuskuntien, kautta EU voi arvioida vaaliympäristöä, myös edellytyksiä kotimaiselle kansalaisyhteiskuntatarkkailulle. EU onkin laajasti yhteydessä kansalaisyhteiskuntaan vaalitarkkailutehtävien aikana.

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden, erityisesti ruohonjuuritason organisaatioiden, valmiuksien ja häiriönsietokyvyn tukeminen, jotta ne voivat osallistua merkityksellisellä tavalla päätöksentekoprosesseihin, on ensisijaisen tärkeää **itäisessä naapurustossa**, etenkin kansalaistoimintaympäristön kaventumisen kontekstissa.⁴² [Välimeren aluetta koskevassa sopimuksessa](#) puolestaan korostetaan, että on tärkeää säilyttää elinvoimainen kansalaisyhteiskunta eteläisessä naapurustossa. Sopimuksen tavoitteena onkin parantaa kansalaisyhteiskunnan, nuorten ja paikallisyhteisöjen vaikutusmahdollisuuksia, kehittää niiden valmiuksia ja edistää niiden osallistumista paikalliseen tai alueelliseen vuoropuheluun.

EU on tehostanut toimiaan kansalaistoimintaympäristön ja ihmisoikeuksien puolustajien suojelemiseksi, myös silloin, kun ne ovat rajatylittävien tukahduttamistoimien kohteena sekä verkossa että sen ulkopuolella. EU on esimerkiksi käynnistänyt kansalaisyhteiskunnan mahdollistavaa toimintaympäristöä koskevan EU:n järjestelmän, jäljempänä 'EU SEE'⁴³, jolla tuetaan yli 80 maan kansalaisyhteiskunnan organisaatioita kansalaistoimintaympäristön seurannassa, rajoituksia koskevien ennakkovaroitusten antamisessa ja vastatoimien toteuttamiseen osallistumisessa.

Komissio on antanut [viisumikäsikirjassaan](#) ohjeita muun muassa viisumien myöntämisestä ihmisoikeuksien puolustajille, ja se tarjoaa myös tätä koskevaa koulutusta⁴⁴. Se jatkaa

⁴⁰ Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan toimintasuunnitelman jatkamisen yhteydessä annettiin [neuvoston päätelmät](#), joissa vahvistettiin, että EU:n tuki kansalaisyhteiskunnalle ja ihmisoikeuksien puolustajille on EU:n ulkopoliittikan keskeinen painopiste.

⁴¹ [Komission yksiköiden valmisteluasiakirja ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan soveltamisesta kansainvälisiin kumppanuuksiin](#).

⁴² Tähän sisältyy tuki kansalaisyhteiskunnan organisaatioille, erityisesti ruohonjuuritason organisaatioille, joissakin itäisen kumppanuuden alueen maissa.

⁴³ EU SEE on kumppanuusohjelma, jolla pyritään tukemaan kansalaisyhteiskunnan maailmanlaajuisia menestymistä ehkäisemällä pyrkimyksiä rajoittaa kansalaistoimintaympäristöä.

⁴⁴ Kurssit toteutetaan komission [rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitustukivälineen](#) puitteissa yhteisrahoitetun, Ruotsin maahanmuuttoviraston kehittämän hankkeen kautta.

yhdessä jäsenvaltioiden kanssa käsikirjan ja sen täytäntöönpanon edistämistä erityisesti ihmisoikeuksien puolustajien erityisiä tarpeita koskevien ohjeiden osalta.

5.3. Rahoituksen tarjoaminen ja kumppanuuksien rakentaminen

EU on vuodesta 2013 tukenut [eurooppalaista demokratia rahastoa](#)⁴⁵, joka tarjoaa ratkaisevan tärkeää tukea ja suojelua kansalaisyhteiskunnan organisaatioille ja ihmisoikeuksien puolustajille kriiseissä ja tukahduttavissa toimintaympäristöissä. **Ihmisoikeuspuolustajia koskeva EU:n mekanismi** on erityinen EU:n rahoittama suojelumekanismi, joka on perustettu tukemaan ihmisoikeuksien puolustajia kolmansissa maissa⁴⁶ ja tarjoamaan niille erilaisia tukimuotoja (esimerkiksi fyysistä ja digitaalista suojelua, oikeudellista ja lääketieteellistä tukea, oikeudenkäyntien ja vankilaolojen seuranta, valmiuksien kehittämistä, edunvalvontaa sekä tilapäisiä siirtoja).

Kansalaisyhteiskunnan organisaatioille myönnetään rahoitusta naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa kautta esimerkiksi avustuksilla, joita myönnetään ihmisoikeuksia ja demokratiaa sekä kansalaisyhteiskuntaa koskevista aihekohtaisista ohjelmista.

Vuosien 2028–2034 monivuotista rahoituskehystä koskevan komission ehdotuksen mukaan yhteistyö kumppanimaiden kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa (ja niiden tukeminen) on edelleen yksi ehdotetun [Globaali Eurooppa -välineen](#) painopisteistä. Tähän sisältyy jatkuva sitoumus vaalia ihmisoikeuksia ja demokratiaa maailmanlaajuisesti.

5.4. Tulevaisuudennäkymät ja häiriönsietokyvyn kehittäminen

EU tukee myös jatkossa kansalaistoimintaympäristöä ja mahdollistavaa toimintaympäristöä kansalaisyhteiskuntaa varten maailmanlaajuisesti sekä seuraa ihmisoikeuksia, demokratiaa ja kansalaistoimintaympäristöä nykyisten mekanismiensä avulla. Lisäksi se jatkaa tuen ja suojelun tarjoamista kansalaisyhteiskunnan organisaatioille ja ihmisoikeuksien puolustajille, jotka ovat vaarassa joutua muun muassa valtion rajat ylittävien tukahduttamistoimien kohteeksi, esimerkiksi ProtectDefenders.eu:n ja eurooppalaisen demokratia rahaston avulla.

EU tehostaa yhteistyötään kansalaisyhteiskunnan kanssa sekä maailmanlaajuisella että alueellisella tasolla keskeisten prosessien, kuten **alueellisten huippukokousten**, puitteissa. Se jatkaa säännöllistä vuoropuhelua keskeisinä kumppaneina toimivien kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa ihmisoikeuksia, demokratiaa ja ulkopoliittikkaa koskevassa työssään sekä kuulee niitä ja ihmisoikeuksien puolustajia valmistellessaan seuraavaa **ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevaa EU:n toimintasuunnitelmaa**. Lisäksi se järjestää **kansalaisyhteiskunnan yhteisiä korkean tason jäseneltyjä vuoropuheluja** kumppanialueilla esimerkiksi Afrikan unionin ja EU:n huippukokouksen yhteydessä.

Useat aloitteet antavat **Välimeren aluetta koskevan sopimuksen** puitteissa keskeisille toimijoille mahdollisuuden tukea yhteisöjään konkreettisesti. Näitä ovat erityisesti Välimeren nuorten parlamentaarisen edustajakokouksen perustaminen, Välimeren alueen yhteiskuntapalvelun kehittämisen tukeminen, naisjohtojen järjestöjen voimaannuttaminen yhteisöjensä keskeisiksi vaikuttajiksi ja paikallistason

⁴⁵ Eurooppalainen demokratia rahasto on riippumaton, avustuksia myöntävä organisaatio, jonka EU ja sen jäsenvaltiot perustivat vuonna 2013 itsenäiseksi, kansainväliseksi erityisrahastoksi demokratian edistämiseksi Euroopan naapurimaissa, Länsi-Balkanilla, Turkissa ja myös muualla.

⁴⁶ Mekanismilla on tuettu yli [85 000:ta ihmisoikeuksien puolustajaa vuodesta 2015 alkaen](#).

yhteistyömekanismien tehostaminen sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi, myös haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden osalta.

Komissio aikoo

- vahvistaa kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävää yhteistyötä kaikilla EU:n ulkoista toimintaa koskevilla politiikan aloilla, myös EU:n edustustojen kautta
- kuulla kansalaisyhteiskunnan organisaatioita kansalaisyhteiskunnan mahdollistavasta toimintaympäristöstä seuraavan ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman valmistelun yhteydessä
- vahvistaa tukeaan kansalaisyhteiskunnalle kaikkialla maailmassa muun muassa mahdollistaakseen kansalaisyhteiskunnan osallistumisen monenvälisille foorumeille
- järjestää kansalaisyhteiskunnan yhteisen korkean tason jäsenellyn vuoropuhelun Afrikan unionin ja EU:n huippukokouksessa ja jatkaa tällaisten yhteisten vuoropuhelujen edistämistä alueellisten kumppaneidensa kanssa
- vahvistaa osallistumistaan demokratiaa koskevan Team Europe -aloitteen puitteissa, jotta voidaan keskustella kansalaistoimintaympäristöön kohdistuvista uusista ja kehittyvistä uhkista
- tehdä uusia kumppanuutta koskevia puitesopimuksia valmiuksien kehittämiseksi ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden yhdistämiseksi kohdennetuilla aloitteilla kumppanialueillaan.

Jäsenvaltioita kehoitetaan

- koordinoimaan paikan päällä toteutettavia toimiaan EU:n edustustojen kanssa ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n toimintasuunnitelman ja EU:n ihmisoikeuksia koskevien suuntaviivojen tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi sekä tukemaan uuden sukupolven (vuodet 2025–2027) kansalaisyhteiskunnan kanssa toimimista koskevien maakohtaisten etenemissuunnitelmien käyttöönottoa
- muun muassa uusien koulutusten avulla tekemään tunnetuksi viisumikäsikirjan ohjeita, jotka koskevat viisumien myöntämisen helpottamista EU:n alueella suojelua hakeville ihmisoikeuksien puolustajille, sekä tarjoamaan näihin ohjeisiin liittyvää valmiuksien kehittämistä.

6. PÄÄTELMÄ

Kansalaisyhteiskunta on demokratian kulmakivi kaikkialla EU:ssa ja sen ulkopuolella. Se osallistuu päätöksentekoon, tekee yhteistyötä kansallisten hallintojen ja EU:n toimielinten kanssa poliitikkojen täytäntöönpanossa sekä tarjoaa monenlaista tukea ja monenlaisia palveluja yhteiskunnan kaikilla aloilla. Kansalaisyhteiskunnan aktiivinen osallistuminen mahdollistavaan kansalaistoimintaympäristöön ilman uhkia ja hyökkäyksiä auttaa edistämään ja turvaamaan EU:n perustana olevia arvoja.

EU:n kansalaisyhteiskuntastrategia luo perustan vahvemmalle sitoutumiselle, tuelle ja suojelulle sekä kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien parantamiselle. Siinä esitetään johdonmukaisia, toisiaan vahvistavia toimenpiteitä, joilla parannetaan tehokkaasti kansalaisyhteiskunnan suojelua ja tukemista ja mahdollistetaan tehokas,

merkityksellinen yhteistyö päättäjien kanssa sekä EU:n että kansallisella tasolla ja lisäksi EU:n ulkoisessa toiminnassa.

Strategian täytäntöönpano edellyttää toimia kaikilla tasoilla. EU:n toimielinten, elinten ja virastojen sekä jäsenvaltioiden ja laajentumismaiden on jokaisen annettava oma panoksensa. Strategiassa tunnustetaan, että kansalaistoimintaympäristö jäsenvaltioissa ja laajentumismaissa muodostaa jatkumon ja yhteisen demokraattisen toimintaympäristön ja että elinvoimainen kansalaisyhteiskunta mahdollistavassa kansalaistoimintaympäristössä on olennaisen tärkeä liittymisvalmistelujen etenemisen kannalta. Maailmanlaajuisella tasolla EU jatkaa yhteistyötä kumppanimaidensa ja kansainvälisten järjestöjen kanssa suotuisan toimintaympäristön luomiseksi kansalaisyhteiskunnalle sekä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden vahvemman sitoutumisen, suojelun ja tukemisen edistämiseksi kaikkialla maailmassa.

Komissio järjestää säännöllisesti keskusteluja jäsenvaltioiden, kansalaisyhteiskunnan, Euroopan talous- ja sosiaalikomitean, EU:n perusoikeusviraston, kansainvälisten järjestöjen ja muiden asiaankuuluvien toimijoiden kanssa tukeakseen esitettyjen toimien täytäntöönpanoa ja arvioidakseen edistymistä.

Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja neuvostoa sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa tukemaan tämän strategian täytäntöönpanoa. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioille annettavan tuen on pysyttävä vahvana seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä. Samalla pyritään yksinkertaistamaan rahoitusprosesseja, vähentämään hallinnollista taakkaa ja parantamaan tuen saatavuutta käyttäjäystävällisten digitaalisten välineiden avulla.